

Ifjak az Ifjúságban

A Symposium első nemzedékének felállításáról

Bányai Jánosnak ajánlom

A szövegyrodalmat követő megújulás és útkeresés, illetve a modernség meg a világirodalom felé való nyitás a jugoszláviai/vajdasági magyar irodalomban még vitathatatlanul az 1950-ben jelentkező fiatal hidások érdeme volt, de az igazi modernséget, az igazi új hangot csak a Symposium-nemzedék lelta meg.

Tény, hogy többnyire az 1950-es nemzedék vitte keresztül e fontos, s a vajdasági magyar irodalom további fejlődése szempontjából meghatározó irodalmi szemléletváltást, valamikor 1954–56-ban, éppen akkor, amikor a Symposium-nemzedék első tagjainak neve is már fel-felbukkant az *Ifjúságban*.

Az Ifjúsági Tribün és a Magyar Tanszék a felnövő fiatalok két fontos intézménye volt. A Tribün 1954-ben nyitotta meg kapuit, és tevékenységének első évében, az *Ifjúság* szerint „meglehetősen szenzációt keltett művészeti politikájával, azonnal magával ragadta az ifjúságot, előadásai zsúfoltak voltak, vitaértekezletei igen élénkek. A noviszádi egyetemisták és a középiskola felsőbb osztályainak tanulói végre megtalálták a legmegfelelőbb formát művészeti felfogásaik kifejezésében”.¹ E népszerű ifjúsági intézmény keretében (amely pártolt „minden modern felfogású értékes művészi megnyilvánulást”²) kezdettől fogva három szerkesztőség működött: művészeti, társadalompolitikai és természettudományi.³ Népszerűségét példázza, hogy az előadások, vitaestek, akárcsak az ott szervezett tánccmulatságok rendszerint zsúfoltak és tömegesek voltak.⁴

Az újvidéki Ifjúsági Tribün azért volt fontos intézménye a felnövő fiatal írónemzedéknek, mert ott „nevelkedett” a vajdasági magyar értelmiség

¹ *Ifjúság*, 1955. nov. 5.

² Uo.

³ Uo.

⁴ Uo.

egy része, így a Symposion-nemzedék egyes tagjai is mint hallgatók, nézők vagy fellépők.

A másik fontos intézménye a fiatal írónemzedéknek az újvidéki Magyar Tanszék volt, amely 1959 őszén Újvidék központjában, az egykori Takarékpénztár díszes épületében kapott helyet.⁵ Sinkó Ervin, a Magyar Tanszék első vezetője 1959. október 21-én székfoglaló beszédében a többi között leszögezte: „A beográdi egyetem filozófiai fakultásán, Noviszádon, a mai napon tanszéket kapott a magyar irodalom. [...] Amit kaptunk és kapunk, a forradalomnak köszönhetjük, mely nem Jugoszlávia egyik vagy másik népének, hanem valamennyinek, valamennyiünknek a forradalma.”⁶ 1959 őszén elindult ez első nemzedék, melynek tagjai közül néhány évvel később többen (Bányai János, Gerold László, Bosnyák István, Utsi Csaba, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Brasnyó István, Molnár Cs. Attila, Tolnai Ottó, Végel László és mások) már írónemzedékké, Symposion-nemzedékké kovácsolódtak.⁷ (Később többen közülük, Bányai János, Gerold László, Bosnyák István és Utsi Csaba a Magyar Tanszék tanárai lettek.) Ilyen vonatkozásban állíthatjuk, hogy az Újvidéki Egyetem Bölcsészettudományi Karának Magyar Tanszéke már indulásától kezdődően a fiatal vajdasági magyar írónemzedék melegágya volt, mindenekelőtt a Symposion-nemzedéké, de később a rákövetkező korosztályoké is. A tanszék első nemzedékének nehézségeit Torok Csaba ecsetelte szemléletesen a lap egyik alkalmi írásában, amelyből előbukkantak ugyan a problémák, de a fiatal egyetemisták lelkesedése is.⁸ Kiderült ugyanis, hogy az elsősöknek nem volt tankönyvük, minden szót jegyezniük kellett, s hogy a tantermek is szűkösen bizonyultak.⁹

A későbbi Symposion-nemzedék egyik tagja, Tolnai Ottó is lesújtóan nyilatkozott tanszéki első benyomásairól: „Megijesztett a fiatalok között uralkodó középiskolai hangulat meg a sokszor szürke előadás. [...] Tegnap az előadás szünetében Sinkó Ervin tanárommal [...] Lukács György első műveiről beszélgettem; az »Esztétikai kulturá«-ról... [...] Magamban egy tervet dédelgetek: irodalmi körünk megalakítását.”¹⁰

1960-ban kerültek először kiosztásra az Újvidéki Egyetem Novemberi díjai.¹¹ Ebben részesült többek között a Symposion-nemzedék két kiváló

⁵ *Ifjúság*, 1958. szept. 25. Újvidéken az idő tájt 1800 egyetemista élt, volt egyetemista szervezetük, kultúrotthonuk, menzájuk.

⁶ *Ifjúság*, 1959. nov. 26.

⁷ Gerold László: *Jugoszláviai magyar irodalmi lexikon (1918–2000)*. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2001

⁸ *Ifjúság*, 1959. nov. 26.

⁹ Uo.

¹⁰ Uo.

¹¹ *Ifjúság*, 1960. dec. 22.

tagja is irodalmi és tudományos tevékenységéért: Bányai János és Gerold László.¹² A tanszék beindításával a lapok és folyóiratok hasábjain is mind gyakrabban hallatták szavukat a fiatal irodalmárok.

1954 és 1956 között dinamikus, vitákkal teli években kezdtek feltűnni (a későbbi években pedig kibontakozni) annak az új, avantgárd írónemzedéknek a tagjai, akik a lap 1961. december 21-én induló *Symposion* mellékletében meghozzák majd az annyira óhajtott új hangot a vajdasági magyar irodalomban. A melléklet 78 megjelent számának¹³ mintegy hatvan munkatársa volt, akik szépirodalommal, kritikával vagy fordítással jelentkeztek. Közülük a *Symposion* első nemzedékének törzsgárdájához tartozott Bányai János, Bosnyák István, Brasnyó István, Domonkos István, Fehér Kálmán, Gerold László, Gion Nándor, Gobby Fehér Gyula, Ladik Katalin, Molnár Cs. Attila, Papp Miklós, Papp Tibor, Tolnai Ottó, Utsi Csaba, Végel László, Vetró Ferenc, Vlaovics József¹⁴ és Koncz István, akik csakhamar hangadói lettek nemcsak a lap irodalmi rovatának, hanem a vajdasági magyar irodalomnak is.

Ha időrendi sorrendbe vesszük az *Ifjúság*ban közölt írásait, akkor látjuk, hogy 1954-ben elsőként Koncz István¹⁵, majd Bányai János¹⁶ neve tűnt fel, 1955-ben Gerold László¹⁷ jelentkezett, 1956-ban Fehér Kálmán¹⁸, Tolnai Ottó¹⁹, Várady Tibor²⁰ és Vlaovics József²¹, 1957-ben Ladik Katalin²², 1958-ban Molnár Cs. Attila²³, Végel László²⁴, 1959-ben Utsi Csaba²⁵, 1960-ban Vetró Ferenc²⁶, 1961-ben Bosnyák István²⁷ és Domonkos István²⁸, a többiek pedig csak 1961. december 21-étől, a *Symposion* melléklet első számának megjelenésétől kezdődően.

¹² Uo.

¹³ Az utolsó szám 1964. szept. 24-én jelent meg a lapban.

¹⁴ Egyben a *Kontrapunkt* című kötet szerzői gárdája.

¹⁵ *Ifjúság*, 1954. aug. 20.

¹⁶ *Ifjúság*, 1954. dec. 3.

¹⁷ *Ifjúság*, 1955. dec. 17.

¹⁸ *Ifjúság*, 1956. márc. 10.

¹⁹ *Ifjúság*, 1956. márc. 31.

²⁰ *Ifjúság*, 1956. jún. 2.

²¹ *Ifjúság*, 1956. nov. 3.

²² *Ifjúság*, 1957. aug. 9.

²³ *Ifjúság*, 1958. febr. 20.

²⁴ *Ifjúság*, 1958. máj. 15.

²⁵ *Ifjúság*, 1959. márc. 5.

²⁶ *Ifjúság*, 1960. jan. 21.

²⁷ *Ifjúság*, 1961. jan. 12.

²⁸ *Ifjúság*, 1961. máj. 25.

Ha figyelmesen elemezzük az itt felsorolt szerzők időrendi közléseit a Symposion melléklet megjelenése előtti időszakban, akkor kétféle törekvést vélünk felfedezni bennük. Az elsőbe a sima publicisztikai közlést sorolhatjuk (amely rendszerint megelőzte a szépirodalmi kibontakozást), a másodikba pedig a kimondottan irodalmi szárnypróbálgatásokat, az egyéni hang keresését. Mindenképpen érdekes és tanulságos ilyen szempontból – akár röviden is – áttekinteni az egyes szerzők megnyilatkozásait a Symposion melléklet beindításáig.

Koncz István, aki 1954 nyarán²⁹ tűnt fel írásaival az *Ifjúság*ban, felváltva kultiválta a publicisztikát³⁰, a szépprózát³¹ és a lírát.³² 1956 decemberében a *Bemutatjuk* rovatban vallott magáról, irodalmi pártfogóiként Vajda Józsefet és Szeli Istvánt nevezte meg, és egyben kiállt az irodalmi modernség mellett is: „Az irodalmon kívül sokat foglalkoztat még a társadalombölcselet és a lélektan. A harc inspirált és készített ma is írásra. Az író, költő társadalmi harcosnak tekintem, aki írásával veszi ki részét az ember mint szociális lény emberebbé tevésének, magasabb öntudatra emelésének harcában. Évezredek át folyik ez a harc, és aki úgy érti a »modern« szót, hogy ezt az évezredek harcot a mai viszonyoknak megfelelően, az új felé tovább kell folytatni, – akkor csakis a modern irodalom, az irodalom fejlődésének híve vagyok, és nem azonosítom a »modern« fogalmát a divathóborttal.”³³ A szerkesztőség, ezt kiegészítendő, úgy fogalmazott, hogy „Koncz nem tartozik a könnyen és könnyedén író fiatalok közé. Szinte eseményszámba megy, ha tőle írást kapunk, de ilyenkor mindig meggyőződünk, hogy az írói munkát komolyan, lelkiismeretesen vevő fiatallal állunk szemben. Erényeit, a szenvedélyes, kutató, elemző elmélyülést és a metaforákkal gazdagon áradó költői nyelvet már korábban jelezte egyikét közölt novellája, illetve karcolata.”³⁴ Igazi, modern hangja, úgy tűnik, 1956-ban kezdett kibontakozni.

1959 őszén, amikor már első verseskötetének terveinél tartott, az alábbiakat vallotta a lapnak irodalmi munkálkodásairól: „Verseken kívül prózát írtam már, és fő ambícióm, hogy megírjak egy drámát. Ez a műfaj a gyengém. Minden pénzem színházra költöm. Vágyaimat röviden úgy lehetne kifejezni, hogy írni szeretnék. Sajnos, várnom kell ezzel, alighanem a diplomálásig, amikor körülményeim rendeződnek.”³⁵

²⁹ *Ifjúság*, 1954. aug. 20.

³⁰ Uo., *Ifjúság*, 1954. szept. 3., szept. 10. stb.

³¹ *Ifjúság*, 1954. jan. 14., márc. 5., 1956. szept. 7. stb.

³² *Ifjúság*, 1955. jan. 28., 1956. szept. 22., dec. 8., dec. 29. stb.

³³ *Ifjúság*, 1956. dec. 29.

³⁴ Uo.

³⁵ *Ifjúság*, 1959. okt. 1.

Filozófiai érdeklődésének eredményeként olvasunk tőle a lapban 1959-ben két komoly esszét. Az egyikben a valóság megismerésének meghatározó tényezőiről értekezett³⁶ (ezen belül a megismerés, az elvonatkoztatás és időszerű irodalmi közlés kérdéseit boncolgatta), a másikban pedig az elvonatkoztatás értelmével és jelentőségével foglalkozott.³⁷ Könyvkritikával is megpróbálkozott: 1960 tavaszán Gulyás József *Csak ember vagyok* és Dóró Sándor *Koratavaszi felhők* című kötetét méltatta, cseppet sem hízelgően.³⁸

Bányai János 1954-ben a lap ankétja kapcsán ragadott tollat, és *Bohóc* címmel megírta filmélményét.³⁹ Azt követően másfél éves közlési szünet után *A lány nem tudta...* címmel közölt karcolatot.⁴⁰ Attól kezdődően prózai közlésekkel, novellákkal jelentkezett (*A fiam*⁴¹), s írói fejlődésére felfigyelve írta írásai kapcsán 1956 októberében az irodalmi rovat szerkesztője: „Mi is úgy érezzük, hogy bizonyos fordulópont következett be munkálkodásodba. Egy-két első prózai írásod már jelezte, hogy nem maradhatsz meg a reális elbeszélőhangnál, mi azonban óva intünk a szürrealista kísérletezésektől (sic!), mert amint két beküldött írásod is mutatja: könnyen eltévedhetsz ebben az útvesztőben.”⁴² 1956 novemberében jelent meg rövid önéletrajza (amit a szerkesztőség felkérésére írt) a *Bemutatjuk* című rovatban.⁴³ A tizenhét éves szerző akkor a többi között elmondta, hogy irodalmi fejlődésében nagy része volt Zákány Antalnak, magáról pedig így vallott: „Novellákat írok. Mindegyik az írás! Minden fiatalos erőmet az írásnak szentelem. Tervem: sokat tanulni, írni, fejlődni. Vágyam: hogy író legyek; nem nagy, de jó író...”⁴⁴ Időnként a szabadkai magyar főgimnázium Kosztolányi Dezső önképzőkörének munkájáról is tudósított a lapnak⁴⁵, amelyben akkor bontogatta szárnyait Dóró Sándor, Virág Gábor, Vlaovics József, Torok Csaba, Kobrehel Péter és mások.⁴⁶ 1957 márciusában fellépett a fiatal szabadkai tollforgatók estjén (Dóró Sándor, Vigh Rudolf, Berta Katalin, Hupkó Margit, Gulyás József, Torok Csaba, Bakos Lajos, Deák Ferenc társaságában), amelyen egyik novelláját olvasta fel.⁴⁷ 1958 decemberében *Különbségek és formaságok* címmel

³⁶ *Ifjúság*, 1959. szept. 3.

³⁷ *Ifjúság*, 1959. szept. 24.

³⁸ *Ifjúság*, 1960. márc. 10.

³⁹ *Ifjúság*, 1954. dec. 3. (Bányai J. Iván: Bohóc)

⁴⁰ *Ifjúság*, 1956. júl. 14. Első novellája, a lap irodalmi rovatának szerkesztője szerint a *Fürdőben* volt. (*Ifjúság*, 1956. nov. 29.)

⁴¹ *Ifjúság*, 1956. szept. 1.

⁴² *Ifjúság*, 1956. okt. 19.

⁴³ *Ifjúság*, 1956. nov. 29.

⁴⁴ Uo.

⁴⁵ *Ifjúság*, 1957. febr. 2.

⁴⁶ Uo.

⁴⁷ *Ifjúság*, 1957. márc. 9.

egy fontos, programszerű cikkben fogalmazta meg a fiatal nemzedék irodalmi megújulásának szükségességét, amelyben már konkrétan tette fel a kérdést többük nevében: „Merünk-e mi gátat törni, át tudjuk-e alakítani az olvasó szilárd törvényeit annyira, hogy el tudja választani az értékest az értéktelen moderntól?”⁴⁸ Bányai mindenekelőtt a modernség akkori, téves értelmezése ellen fakadt ki, amelyben akkor sok volt még a tévelygés, hiszen sokan összetévesztették a *modernséget* és a *moderneskedést*.⁴⁹ Amellett, a tévelygések oda vezettek, hogy a fiatal, felnövő írónemzedék nem tudta, hogy „hol kezdődik és hol végződik, hol vannak a határai annak a feltétlen, sokszor könyörtelen [irodalmi] újkeresésnek”.⁵⁰ Ugyanakkor, azt sem tudta, hogy kitől tanuljon, ki legyen a követendő példa, s vajon a nyugati irodalmat feltétel nélkül el kell-e fogadni vagy teljesen mellőzni.⁵¹ Időközben irodalmi esteken a „giccspoéták” egész sora dalolt „érthetetlen szerelembúról, nyálás szóáhitatról”.⁵² Az akkori irodalom megrekedtsége, Bányai megfogalmazása szerint „ingoványos, gyilkos talajjá válik a rajtuk nevelkedő fiatal számára”.⁵³ Ugyancsak, mint írja, „felmerül a művészet, főként az irodalom körülményeink közötti állásának igazsága, vagy hazugsága, egyszóval jogosultsága”.⁵⁴

Az őszinte, és tegyük hozzá merész problémafeltárás vitát is kavart. Damjanov Jadranka 1959 januárjában fejtette ki nézetét Bányai írásáról, hangsúlyozva, hogy „tudni kell megkülönböztetni minden korban az igazit a hamistól, az értékest az értéktelentől”.⁵⁵ Szerinte egy probléma van csak, az érték, a kvalitás problémája, illetve, átvitt értelemben, az, hogy az írónak, művésznek van-e ereje, hogy elég hangosan s eléggé tisztán kifejezze vízióit.⁵⁶

1959 nyarán Bányai egy terjedelmes, csaknem egész oldalas érdekes riportot készített a lapban, fiatal írókkal a nyárról, irodalomról és a tervekről.⁵⁷ Ebben már feltűnnek a fiatal tollforgatók: Gulyás József, Molnár Cs. Attila, Vlaovics József, Koncz István és mások, akik két évvel később már nemzedékké kovácsolódnak.⁵⁸ A Symposium melléklet megjelenése előtt Bányai a lap hasábjain irodalomkritikával is jelentkezett. Major Nándor *Veresség* című elbeszéléskötetét tette beható elemzés

⁴⁸ *Iffúság*, 1958. dec. 4.

⁴⁹ Uo.

⁵⁰ Uo.

⁵¹ Uo.

⁵² Uo.

⁵³ Uo.

⁵⁴ Uo.

⁵⁵ *Iffúság*, 1959. jan. 1.

⁵⁶ Uo.

⁵⁷ *Iffúság*, 1959. júl. 23.

⁵⁸ Uo.

tárgyává⁵⁹, valamint Kopeczky–Sáfrány *Mire a teknősbéka odaér* című munkáját.⁶⁰ 1961 őszén pedig, amikor napvilágot látott első novelláskötete, az *Álarc felett a nyári nap*, az *Ifjúság Álarcosbál* címmel közölt belőle részletet.⁶¹

Gerold László 1955 decemberében⁶² a felderítőkről szóló írásával tűnt fel a lapban, s e témakört ápolta több éven át, kitartóan tudósítva külön rovatban a felderítők vajdasági összejöveteleiről, rendezvényeiről, kirándulásairól.⁶³ 1961 ősztől azután már könyvkritikával is jelentkezik. *Cserebere* címmel méltatta Németh István *Lepkelánc* című regényét⁶⁴, majd behatóan foglalkozott Huszár Zoltán *Vakmeleg* című verseskötetével (amely vitanyitó előadásként az újvidéki Ifjúsági Tribünön is elhangzott).⁶⁵ Ez utóbbiban, kifakadva a dilettáns, tehetségtelen alkotások ellen, a többi között így fogalmazott: „Örvendetes, hogy könyve jelenik meg Hercegnek és Bányainak, Latáknak és Ácsnak, Kopeczkynek és Fehérnek, Szirmainak és Németh Istvánnak, de túl vagyunk már azon, amikor tegnap az írók szavakat keresve dadogtak azon is, amikor esetleg már folyékonyan beszélnek, azt várjuk tőlük, hogy énekeljenek is.”⁶⁶

Fehér Kálmán neve 1956 tavaszán bukkan fel először az *Ifjúságban*, amelyben két versét közölte (*Együtt; Lépcső*).⁶⁷ Hangja kezdettől fogva új, eredeti volt.

Első két versét követően már folyamatosan közölte lírai alkotásait⁶⁸, és lírája 1956 májusában Major Nándort már arra ragadtatta, hogy megállapítsa: „Olyan hangon szólalt meg, amilyenen előtte még tájunkon senki. [...] Eredeti meglátással, meggyőzően, néha szinte meghökkentően tudja formába önteni gondolatait, érzéseit.”⁶⁹

Tolnai Ottó 1956 márciusában bukkant fel a fiatal tehetségeket bemutató, *Beköszöntő* rovatban, amelyben *Egy kés olvadt el a vérben* című prózájával szerepelt.⁷⁰ Az első megmutatkozást még egy-két sikerültebb

⁵⁹ *Ifjúság*, 1960. márc. 3.

⁶⁰ *Ifjúság*, 1961. máj. 25.

⁶¹ *Ifjúság*, 1961. szept. 28.

⁶² *Ifjúság*, 1955. dec. 17. Első írásának címe: Tábori mozi.

⁶³ *Ifjúság*, 1957. dec. 6., 1958. jan. 23., febr. 13., febr. 27., márc. 20., máj. 22., júl. 3., szept. 25., 1959. febr. 5., júl. 9. stb.

⁶⁴ *Ifjúság*, 1961. szept. 14.

⁶⁵ *Ifjúság*, 1961. nov. 23.

⁶⁶ Uo.

⁶⁷ *Ifjúság*, 1956. márc. 10.

⁶⁸ *Ifjúság*, 1956. márc. 24., máj. 1., máj. 12., jún. 9., nov. 29., 1957. márc. 30., ápr. 29., máj. 18., nov. 20., 1959. szept. 24., 1960. okt. 6., nov. 10., 1961. jan. 12., ápr. 6. stb.

⁶⁹ *Ifjúság*, 1956. máj. 12.

⁷⁰ *Ifjúság*, 1956. márc. 31.

próza követte 1956-ban⁷¹ meg 1957-ben.⁷² 1957 februárjában a *Bemutatjuk* rovatban olvassuk rövid életrajzát, majd Fehér Ferenc róla szóló méltatását.⁷³ Önmagáról Tolnai többek között ezt vallotta: „Irodalommal három éve foglalkozom. Ennek megszeretésében és felismerésében sokat köszönhetek Koncz Istvánnak és irodalomtanáromnak, Dancsó Jenőnek. Prózát írok, de inkább a vers és a próza közti műfajban érzem otthonosan magam. Feltétlenül a modern irodalomnak vagyok a híve (a szó nemesebb értelmében). Igaz, témáim eddig kissé elvonatkoztatottak, de a mesterségbeli tudás és a stílus alapjának elsajátítása után elsősorban mai és vajdasági témákat, problémákat akarok feldolgozni modern, szabad eszközökkel.”⁷⁴ A róla szóló méltatásban Fehér Ferenc úgy értékelte, hogy „egyike azoknak a fiatal prózaíróknak, akik nem a kitaposott út könnyebb megoldását választják, hanem már elindulásukkor jelzik, hogy újat szeretnének adni. [...] Hisszük, hogy az írói kifejlődés útját komolyan veszi, és egyre jobb írásokkal lép meg bennünket.”⁷⁵ Azt követően kétéves hallgatás következett. Csak 1959 nyarán találkozunk ismét nevével a lapban, amelyben egy filmkritikával szerepelt⁷⁶, s attól kezdődően folyamatosan váltak közlései. Felváltva hol verssel⁷⁷, hol prózával⁷⁸, könyvkritikával⁷⁹ vagy pedig egyszerű publicisztikával⁸⁰ jelentkezett. Akkori lírájának hangja pedig valóban új és szokatlan volt.

Vlaovics József első prózáját 1956 novemberében közölte a lap *Szegény gimnazisták* címmel⁸¹, s attól kezdődően időről időre publikált ugyan, de 1959-ig eléggé ritkán. Lehet, hogy az irodalmi rovat szerkesztőjének a *Válaszolunk* rovatban közölt – gyakran nem hízelgő – értékelései bátorították el a szépirodalmi próbálkozásoktól, hiszen 1957 tavaszán ezt válaszolta neki: „Írásod érdekes, de nyelve kusza, stílusod erőltetett. Próbálj egyszer-

⁷¹ *Ifjúság*, 1956. jún. 2., aug. 18.

⁷² *Ifjúság*, 1957. máj. 11., aug. 9.

⁷³ *Ifjúság*, 1957. febr. 9.

⁷⁴ Uo.

⁷⁵ Uo.

⁷⁶ *Ifjúság*, 1959. júl. 9.

⁷⁷ *Ifjúság*, 1959. szept. 3., 1960. febr. 4., szept. 29., 1961. jan. 12., ápr. 13., jún. 29.

⁷⁸ *Ifjúság*, 1960. márc. 17.

⁷⁹ *Ifjúság*, 1961. máj. 25.

⁸⁰ *Ifjúság*, 1960. febr. 4., 1961. jún. 29. Maga vallotta egy ízben, hogy a zentai gimnáziumban, melynek tanulója volt, 1955/56-ban viharos önképzőköri ülések voltak, s osztálya elszakadt a többitől, mert nem egyeztek „a modernség és a mai vajdasági irodalom kérdése” körül, olyannyira, hogy „majdnem ökölharca került sor” (*Ifjúság*, 1957. febr. 2.).

⁸¹ *Ifjúság*, 1956. nov. 3.

rűbben írni.”⁸² 1957 októberében többedmagával fellépett az ifjú tollforgatók irodalmi estjén Csantavéren.⁸³ 1958 februárjában vitacikket írt Kovács Márta egyik Klarski-novella elemzésével kapcsolatosan.⁸⁴ 1959 májusától azután jobbára a publicisztika mellett döntött, tekintettel arra, hogy átvette a lap filmrovatának szerkesztését.⁸⁵

Ladik Katalin 1957 nyarán, végzett nyolcadikosként próbálkozott versekkel, s a kezdő tollforgatók szépirodalmi próbálkozásait közlő *Beköszöntő* rovat ezzel a megjegyzéssel közölte két versét (*Szombaton; Tündöklő, színtelen festék*): „Négy esztendeje működik közre a Rádióban, mint a gyermekrádió egyik legjobb szereplője.”⁸⁶

A kezdeti sikerek, úgy tűnik, nem buzdították munkára, hiszen 1957 nyara után 1959 nyaráig nem találkozunk költeményeivel. Akkor is csak három versét közölte a lap⁸⁷, majd ismét hosszabb szünet következett. 1959-ben egyébként szorgalmas hallgatója volt a Kovács Kálmán vezette eszperantó tanfolyamnak, akárcsak Jung Károly, Juhász Erzsébet, Serer Lenke és mások.⁸⁸

Molnár Cs. Attila nevével 1958 februárjában ismerkedtek meg az olvasók.⁸⁹ A *Válaszolunk* rovatban első zsengeiről mondott véleményt a lap irodalmi szerkesztője. Többek között így fogalmazott: „írásaidra egyaránt jellemző, hogy inkább tárcacikkek, mintsem elbeszélések. Az eseményeket csak szárazon leírod, nem ábrázolod, nem komponálsz irodalmi művé, elbeszéléssé. [...] Íráskészséged azonban figyelemre méltó, próbálkozz tovább is.”⁹⁰ Eleinte több zsengejét nem közölték, hanem csak véleményezték, de mindössze fél év alatt annyit fejlődött, hogy 1958 szeptemberétől már – igaz, csak ritkán –, de folyamatosan közölt.⁹¹ Prózája valahol mindig ott volt a publicisztika és elbeszélés határán.

Végel László először 1958 májusában szenttamási gimnazistaként tudósította az *Ifjúságot*, s első írásának címe ez volt: Kultúrából oly keveset kapunk az iskolában.⁹² A későbbiek során is egy ideig a publicisztikánál

⁸² *Ifjúság*, 1957. márc. 2.

⁸³ *Ifjúság*, 1957. okt. 25.

⁸⁴ *Ifjúság*, 1958. febr. 6.

⁸⁵ *Ifjúság*, 1959. máj. 28.

⁸⁶ *Ifjúság*, 1957. aug. 9.

⁸⁷ *Ifjúság*, 1959. júl. 2., aug. 27.

⁸⁸ *Ifjúság*, 1959. febr. 19.

⁸⁹ *Ifjúság*, 1958. febr. 20.

⁹⁰ Uo.

⁹¹ *Ifjúság*, 1958. szept. 25., 1959. máj. 1., jún. 25., 1960. márc. 10., 1961. jan. 19., szept. 7.

⁹² *Ifjúság*, 1958. máj. 15.

maradt, időnként élesen bírálva az elavult tantervet, a tanárok munkamódszerét, a diákok passzivitását stb.⁹³ A társadalmi élet problémái vonzották, azt kísérte figyelemmel. Az *Ifjúság*ban a Symposium melléklet megjelenése előtt szépirodalommal nem jelentkezett.⁹⁴

Utasi Csaba 1959 tavaszán a vörösmarti múzeumról küldött egy tudósítást a lapnak, és ezzel kezdődött el kapcsolata a szerkesztőséggel.⁹⁵ A Symposium melléklet megjelenése előtt még csupán egy írását ismerjük a lapban, amelyben a *7 Nap* egyik riportjára reagált, pontosítva, hogy Vörösmarton nem *gurítók* vannak, hanem *szurdokok*.⁹⁶

Vetró Ferenc a Symposium melléklet beindítása előtt mindössze egy verssel lépett az olvasók elé. A kezdő irodalmárokat pártoló *Beköszöntő* rovatban 1960 januárjában jelent meg ötsoros *Éjjel* című költeménye.⁹⁷

Bosnyák István nem sokkal a Symposium melléklet megindítása előtt lépett kapcsolatba az *Ifjúsággal*. 1961 januárjában Dóró Sándor készítette vele (az akkori egyetemistával) beszélgetést a lap számára.⁹⁸ Első irodalmi próbálkozásait a lapban 1961 májusától követhetjük nyomon az *Ifjúság*ban, ahol egy ideig Udvardi János név alatt publikált.⁹⁹ Eleinte verssel, költeményekkel¹⁰⁰ jelentkezett a lapban, később prózával.

Domonkos István 1961 májusában tűnt fel a lapban, s a Symposium melléklet megjelenése előtt mindössze két írását ismerjük. Az első egy könyvkritika volt¹⁰¹, a másik pedig egy vers.¹⁰²

Ezzel le is zárult a nemzedék azon tagjainak a jegyzéke, akik 1961 decembere előtt már publikáltak a lapban. A többiek már a Symposium melléklet beindításakor, vagy azt követően csatlakoztak hozzájuk. Akkor, amikor Szűcs Imre ironikus megfogalmazása szerint bekövetkezett „a hajrázó titánok türelmetlen törtétese”.¹⁰³

⁹³ *Ifjúság*, 1958. okt. 9., 1959. márc. 19., jún. 4., aug. 13., okt. 15., nov. 5., nov. 19.

⁹⁴ Egyik interjújában pályakezdéséről ezt vallotta: „Tétován érlelődött bennem az írói hivatás gondolata, nem mutatott utat valamiféle nagy megvilágosodás. Ezen az úton sok megtorpanásom volt. Ezt még a bibliográfiám is bizonyítja. A romantikusan értelmezett írói szerepet ma is idegenkedve fogadom, az írói hivatást inkább magánügynek tartom” (*Magyar Szó*, Kilátó. 2001. jan. 27.).

⁹⁵ *Ifjúság*, 1959. márc. 5.

⁹⁶ *Ifjúság*, 1960. márc. 24.

⁹⁷ *Ifjúság*, 1960. jan. 21.

⁹⁸ *Ifjúság*, 1961. jan. 12.

⁹⁹ *Ifjúság*, 1961. máj. 25.

¹⁰⁰ *Ifjúság*, 1961. máj. 25., dec. 14.

¹⁰¹ *Ifjúság*, 1961. máj. 25.

¹⁰² *Ifjúság*, 1961. nov. 23.

¹⁰³ *Ifjúság*, 1961. nov. 16.